

I

STANCA DIN CORBENI

Într-acea duminică de august a anului 1583 se făceau mari pregătiri la conacul moșiei Corbeni de pe malul Oltului. Un argat tăiase mai bine de jumătate din orătării, iar doi ungureni, vechi slujitori ai văduvei fostului ban Dumitru, dăduseră iama prin purcei și acum îi rumeneau în frigare. Cu o lumânărică de seu, urmat de două slujnice, moș Chirilă, pivnicerul, cerca butiile din hruba de lângă conac, iar femeile abia duceau hârdăul cu vin negru, *sânge de iepure*, înapoi, pe scările săpate în pământ.

Bătrânul Corbeanu, tatăl Stancăi, își cerceta, cu ochii micșorați de nevedere, hrisoavele, zapisele și iar număra pungile de galbeni din lada brașovenească, zestreă văduvioarei.

Se măritase cam devreme fie-sa și din pricina ochilor ei negri, scăpărători ca luceferii, dar mai cu seamă datorită mării avuții părintești – fiind ea singura urmașă a Corbenilor, os de Basarab dinspre mamă și de Mușatin

dinspre bunic. N-avea mai mult de patrusprezece ani când pusese pe cosițele-i negre beteala de mireasă, iar mirele, bărbat în toată firea, fusese primit cu multă bucurie, fiind el ban al Craiovei.

Bătrânul Corbeanu avea un fel de beteșug al vorbirii, dând glasul mai mult pe nas, încât auzindu-l nu se putea nimeni opri din râs. Astfel că bietul boier, mai de voie, mai de nevoie, se trase de timpuriu la moșie, lăsând pe alții cu mai puțină pricepere să se înghesuie la dregătoriile țării.

Când se află că banul Dumitru o lua pe Stanca, mare mirare cuprinse tot neamul Corbenilor. Dar fata, cuminte, nu ieși din voia tatălui ei și se mărită cu un bărbat chel și cărunt, dar era *ban* al Craiovei. Și, prin Stanca, băneasa, neamul Corbenilor își lua iar locul de cinste ce i se cuvenea.

Numai că banul Dumitru, cu sănătate șubredă, se săvârși din viață pe neașteptate, lovit de dambla, doi ani după nuntă, fără a fi lăsat urmași. Și Stanca se întoarse de la Craiova la conacul din Corbeni, cu toate avuțiile ei.

Neștiind ce-i bucuria vieții, o băteau gândurile să nu se mai mărite vreodată. Dar, într-o după-amiază de vară, trecu pe la conac noul bănișor de Severin, Mihai. Aflase despre el că era os de domn, că umblase mult prin lume, stând câțiva ani la Stambul dimpreună cu unchiu-său Iani, fost și el ban al Craiovei. Și chipul său vulturesc, bărbuța neagră, privirea ageră plăcură Stancăi – dar mai ales glasul voinicului, care suna prelung, ca o coardă de aramă.

Schimbară doar câteva cuvinte, căci cuviința nu îngăduia văduvelor ori fetelor să șadă prea îndelung în

tovărășia flăcăilor. Și așa, boierul Corbeanu, la o oală cu vin, după ospăț, își descărca bănișorului amarul care îi rodea ființa. Dumnezeu îi dăruise pe Stanca, dar uite că fata era cu norocul fugit. Bărbatul îi murise și ea rămăsese văduvă la fragedă vârstă. Ce-i foloseau averile împărătești cu care o înzestrase, dacă acestea nu-i aduceau nicio bucurie? Se ofilea fata, se ofilea și avuția.

Mihai puse la păstrare cele auzite. Ajungând la Severin, primi vești bune din Transilvania, unde își făcuse mulți prieteni. Și, amintindu-și de cuvintele boierului de la Corbeni și de ochii negri ai Stancăi, trimise pețitori. Părintele Stancăi fu bucuros să-și dea fata după banul de Mehedinți, iar tânăra îngenunchease și mulțumise Maicii Domnului că-i dăruia un soț atât de deosebit și mai cu seamă pe placul inimii.

Mai rămăsese să vină mirele cu rudele și prietenii la conac și să-nceapă nunta, că toate fuseseră pregătite din timp: carele mari, oltenești, cu lăzile miresei, careta cea mică în care încăpeau numai bine însurăței, tarafurile de lăutari și bucatele cele mai alese.

Preotul Grigore din Corbeni își pusese patrafirul și venise la conac, urmat de dascăl și de doi copii-cântăreți.

Dar alaiul mirelui, căruia îi ieșise înainte boierul cel bătrân cu o ceată de călăreți până-n marginea luncii, spre apus, nu se arată nici înainte de amiaz, nici în timpul amiezii, nici pe la chindie.

Fripturile se făcuseră scrum, vinul se trezi în urcioare, iar lăutarii, unul câte unul, de teama boierului – care era cumplit la mânie –, se strecurară prin livadă și fugiră pe la casele lor.

În iatacul ei, Stanca, scoțându-și beteala, se așează pe marginea patului, cu mâinile în poală și ochii șiroind de lacrimi:

— Oare nu i-oi fi plăcut bănișorului?

Și, plecând capul, gândi mai departe în sinea ei:

— Sunt văduvă... Poate c-o râvni el o fată pe inima lui! Că e frumos, Mihai, voinic și de neam!

Odată cu amurgul, se lăsă peste conac o tăcere grea, ca de prohod.

Nu se aprinse nicio scurtătură de lumânare prin încăperi. Boierul se culcă pe întuneric, întrebându-se de ce-i mai lungise Dumnezeu zilele ca să îndure asemenea ocară?

Târziu, pe la miezul nopții, se arată un ciob de oglindă pe cer – o lună ciuntă, spre asfințit.

Stanca ieși în pridvor, să-și răcorească năduful, căci nu putea închide ochii. Și deodată i se păru că aude un tropot de cal în liniștea depărtărilor. Apoi îi veni în auz, tot mai limpede, gâfâitul calului – și, mai înainte de a prinde de veste, se pomeni în curte cu un călăreț a cărui cușmă, adusă într-o parte, o cunoștea atât de bine.

Era Mihai, bănișorul de Severin!

Stanca scoborî treptele și ieși întru întâmpinarea mirelui – pe care nu credea c-o să-l mai vadă. Îi mai era mire?

— Tu ești, Stanco? întrebă călărețul, descălecând, cu răsufletul fierbinte.

— Eu, de bună seamă, făcu Stanca și, încrucișându-și brațele la piept, privi drept în chipul bănișorului, hotărâtă să-l înfrunte și să nu-și arate durerea. Îți spun drept că nu mai așteptam să te vad.

Flăcăul vru să-i cuprindă mijlocul, dar ea se feri chicotind înfundat, încât Mihai nu izbuti să priceapă dacă era plâns sau râs. Trase aer adânc în piept, apoi zise:

— Stanco, trebuie să-ți spun câteva lucruri de care țin viața mea și-a ta.

Stanca nu răspunse, nici nu se clinti din loc. Mihai era lângă ea și-i simțea răsuflarea fierbinte pe pielița obrazului, răcorită de adierea nopții.

— Se cuvenea să grăim acestea înainte să te fi legat prin cuvânt că ne luăm.

— Se cuvenea, Stanco, nici vorbă, făcu bănișorul cu obidă. Dar cine putea să presimtă năpasta care s-a abătut asupra-mi?

Femeia, neclintită, nu răspunse, de parcă era turnată-n piatră. Numai ochii ei negri, mari, se aprindeau și se stingeau, ca două văpăi de păcură.

Mihai vru să se îndrepte spre cerdac, socotind că Stanca îl va urma, dar mireasa rămase locului, întorcând numai capul după el.

Bănișorul se opri și întrebă în șoaptă:

— Nu mă duci în iatac? Nu vreau să mă latre zăvozii în curte.

— În iatac ai fi intrat dacă veneai peste zi, răspunse Stanca scurt.

Mihai lăsă din mână frâul calului și, apucând zdravăn pe Stanca în brațe, o sărută. Mireasa se muie și, plângând, lăsă capul în pieptul flăcăului:

— Of! Mihai!... gemu ea. Rău ți-ai bătut joc de sufletul meu!

Mai mult pe sus, bombănind cuvinte neînțelese, Mihai o duse în iatac. Acolo află din gura lui tot ce se întâmplase.

Era urmărit de mânia lui Mihnea Turcitul și neînduplecatul. Urgia căzuse deodată pe toți cei din os domnesc de care Vodă, înnebunit de frică, se temea să nu-ia scaunul. Și, asemenea balaurului, cum reteza un cap, se ridicau alte capete cu nume domnești.

Feciorul lui Pătrașcu Vodă, vestit la timp de un suflet binevoitor, scăpase de năpasta care trebuia să-l lovească chiar în ziua când urma să plece la Corbeni, pentru nuntă.

— Dacă oi putea să dau la spate urgia care mă paște, încheie Mihai spovedania, Doamnă te fac, Stanco, să știi! Și acum, lasă-mă să fug spre Dunăre, până nu pun zbirii mâna pe mine.

Dar Stanca îl ținu strâns în brațe, nevoind a-i da drumul.

— Fără mine nu mai pleci Mihai, de-ar fi să-mi pierd capul odată cu al tău.

— Cum vom pribegi împreună, fără cununie?

— Ne-o cununa popa în pripă, că nuntă mare de-acum nu mai putem face.

— Dar nu-i bine. Dacă zbirii mi-au luat urma și ne pomenim cu ei pe cap? Trimite pe cineva să-l aducă încoace pe Sfinția Sa.

Femeia stătu o clipă în cumpănă:

— Știi ce? Mai bine haidem la părintele Grigore. Biserica nu-i departe... ajungem repede... Acolo nu ne-or găsi... călăii.

— Și nași? întrebă Mihai.

— Dacă n-avem, ne cunună Domnul din cer.

— Fie, Stanco. Așa vom face!

Mireasa urcă în șa, ușoară ca fulgul, și porniră ca glonțul din sineață, oprindu-se la sfântul lăcaș. Popa

Grigore nu dormea încă și, auzind că e vorba să slujească taina cununiei în asemenea împrejurare, se sperie și făcu o spuză de cruci pe piept.

— Sfinția Ta, fă ceea ce-ți cerem, că altfel nu se poate. Mai mare păcat ar fi să plec în lume cu Stanca fără cununie.

Văzând așa, preotul își călcă pe cuget și îi cunună singuri, fără nași, în puterea nopții. Dar, ieșind proaspeții miri din curtea bisericii, se pomeniră deodată înconjurați de o duzină de călăreți care mai întâi traseră cu pistoalele în văzduh, ca să sperie pe fugari.

Orice noroc de scăpare era nebunie curată. Roibul, obosit de-a lungul drumului călcat în copite o zi întreagă, ar fi fost repede ajuns din urmă de caii zbirilor, mai ales cu o sarcină îndoită în spinare. Mihai, nemai-având încotro, se lăsă în voia destinului. Și destinul îl ocroti, știind că voinicul acela avea fapte mari de împlinit, pe care n-apucase să le împlinească, neviind încă vremea lor.

Ce se întâmplă?

Ajungând zbirii la curtea domnească, se prefăcură miei auzind de schimbarea domniei. Mihnea Turcitul fusese mazilit de două zile, iar în scaun se așezase Petru Cercel, frate de sânge cu banul Mihai, fiind și unul și celălalt odraslele lui Pătrașcu cel Bun.